

Za Šternberky – podporovateli i úhlavními nepřáteli Jiřího z Poděbrad

Šifrovací hra Za Šternberky je určená rodinám s dětmi, které se zajímají i historii. Tato hra nemá za úkol výčet významných roků a událostí, ale ukázat historii zajímavě na základě života v dané době. Chceme vám představit ty nejvýznamnější osobnosti rodu Šternberků a jako úlohu v historii sehrály. Všechny tyto osobnosti se podílely na rozvoji a zlepšení života v naší zemi a podle našeho názoru si zaslouží, abychom si je a jejich skutky připomněli. Náš tajemný cestovatel v čase vám také povypráví, jak se dříve žilo. Zjistíte, jak rod Šternberků vznikl, tedy alespoň dle legendy 😊, jak vznikly erby a kdo je získal, jak se stavěly hrady a kdo je mohl stavět a také proč už se nestavěly 😊, jak probíhalo takové dobývání hradu, jak se ve středověku léčilo (tedy spíš neléčilo 😊) a také k čemu dříve sloužily pečetě. Hra vás provede po hezkých místech v okolí hradu Šternberk. Začínáte u hradu. Abyste se mohli posunout na další stanoviště, musíte vyluštit jednoduchou šifru. Pokud by však nebylo počasí na výletování, zvládnete tuto šifrovací hru zahrát třeba celou v hospodě u čaje 😊.

Trasa je asi 3 km dlouhá.

Jak hrát hru: hru si stáhněte ve formátu pdf do Vašeho chytrého telefonu. Je potřeba mít nainstalovanou aplikaci pro čtení pdf souborů, která zároveň dokáže otevírat odkazy. Abyste si mohli užít hru naplno, je třeba být připojení k internetu.

Přesuňte se teď na další stránku. Na začátku stránky uvidíte 1. Zastavení – hrad Šternberk. Nejprve si přečtete vyprávění cestovatele v čase. Abyste zjistili, kam pokračovat dál, musíte vyřešit hádanku, která je vždy na konci stránky. Když si nebudete vědět rady, posuňte se na začátek další stránky. Tam si můžete přečíst nápovědu. Pokud vám ani nápověda nepomůže, na konci té samé stránky najdete řešení. Pokud znáte řešení, přesuňte se o dvě stránky dál a hned na začátku stránky u čísla stanoviště zjistíte, zda jste ji vyřešili správně. Takto postupujte až ke kvízu, který prověří, zda jste poslouchali vyprávění o Šternbercích poctivě 😊.

Pokud se vám hra bude líbit, můžete si objednat ještě další hru o Rožmbercích, která se odehrává v Rožmberku nad Vltavou.

Délka hry: min. 120 minut, ale pokud trasu půjdete pěšky a bude vám trvat delší dobu vyřešení šifer, může hraní trvat i 4 hodiny

1. Zastavení – hrad Šternberk

Moji milí,

neptejte se mě, kdo jsem, protože já sám už to ani pořádně nevím. Bloudil jsem celé věky mezi časy. Chvíli jsem bojoval po boku Jana Žižky, chvíli pomáhal věrozvěstům Cyrilovi a Metodějovi s výukou písma a stál jsem také u zrodu Karlovy University. Viděl jsem mnohé hrdinné bitvy a mnohá odvážná povstání, byl u korunovace nejvýznamnějších českých králů, stál u rozkvětu mnoha významných měst. Ale teď už jsem starý, unavený a rozhodl jsem se, že už je čas „pověsit cestování na hřebík“. Teď už vám chci jen vyprávět všechno to, co jsem zažil, nebo to, o čem jsem se doslechl. Dnes vás chci provést historií jednoho z našich nejmocnějších a nejvlivnějších českých rodů, který psal českou historii – za Šternberky.

Rod Šternberků snad jako všechny význačné české rody zažil mnohé vzestupy i pády, některé větve vymřely, jiné se zrodily. Šternberkové, podobně jako Rožmberkové, zastávali vysoké státní úřady a měli veliký vliv na naše dějiny. V 2. polovině 16. století patřil Ladislav ze Šternberka, držitel nejvyšších státních úřadů, k nejvlivnějším českým pánům. A to společně se Zdeňkem Lvem z Rožmitálu, synem Lva z Rožmitálu, který vedl mírové poselstvo s cílem podpořit Jiřího z Poděbrad, a Petrem V. z Rožmberka, poručíkem Viléma a Petra Voka. Cesty rodů Šternberků a Rožmberků, o kterých vyprávím v dalším příběhu, se významně protnuly v roce 1476, kdy si Petr II. Holický ze Šternberka vzal za ženu Kateřinu z Rožmberka.

Na hradě Šternberk bydleli Šternberkové už ve 13. století a jako na jednom z mála hradů žijí až dodnes.

Podívejte se dovnitř do hradu a zvláště si prohlédněte rodokmen rodu Šternberků a také svatební erby Šternberků. Naleznete erb, který vznikl spojením Kunhuty ze Šternberka a Jiřího z Poděbrad?

Úkol: hudba byla na hradech a zámcích jednou z mála kratochvílí, jak si ukrátit čas. Najdete na prohlídce notový zápis? Co je na něm jinak?

Abyste se dozvěděli, kde bude naše 2. stanoviště, musíte vyřešit následující hádanku.

Nápověda: některé noty jsou spojené, jiné nejsou.

Noty notového zápisu v zámku jsou hranaté, dnes se běžně používají kulaté

Řešení: hladomorna (spojené noty morseovka čárka, nespojené tečka)

2. Zastavení – hladomorna

Vypadá to, že písnička vám moji milí přidala do kroku 😊 a zavedla vás až sem, k hladomorně hradu Český Šternberk. Ale nejdříve vám povím něco víc o hradu Šternberk.

O vzniku hradu Český Šternberk toho vím docela hodně. Podle toho, co jsem slyšel, založil hrad Šternberk Zdeslav z Divišova roku 1241. Důvod byl ten, že král Václav I. se obával nájezdů Turků, proto vyzval šlechtice, aby postavili v Čechách hrady jako obranu proti nim. Hrad Zdeslav pojmenoval podle rodového erbu a na základě toho si začal říkat ze Šternberka <https://edu.ceskatelevize.cz/video/3298-sterberkove>

Erb tenkrát nemohl vlastnit kdokoliv. Erbovní znamení byla udělována za mimořádné zásluhy a statečnost v boji, diplomatické úspěchy, či zbravení krajiny nebezpečného zvířete apod. Erbem si rytíři ve středověku označovali své brnění a přílbu, aby se dalo jednoduše rozeznat spojence od nepřítele. Pokud byste chtěli o erbu zjistit víc, podívejte se sem <https://cs.wikipedia.org/wiki/Erb>

Rod Šternberků měl ve znaku zlatou osmicípou hvězdu, která má představovat Betlémskou hvězdu. Dle legendy nebyl předkem Šternberků nikdo jiný než jeden ze tří králů, král Kašpar. Šternberkové sice neměli s největší pravděpodobností s Betlémem a narozením Ježíše nic společného, ale tenkrát byla velká móda odkazovat se na vznešenou historii a starobylost rodu. Stejně tak bylo moderní poněmčovat názvy, a tak rod spojil německá slova Stern a Berg – hvězda a hora a vznikl z toho hrad Šternberk. Jak jistě víte, v Čechách je takových hradů, které končí na berk, více. V Brně je to Špilberk, poblíž Liberce Lemberk, nebo také Rožmberk. Další hrady zase končily na štejn, což v překladu znamená kámen. Těch je ještě mnohem víc.

Podle další pověsti roku 1241 (viz obrázek) porazil Jaroslav ze Šternberka v čele královského vojska u Olomouce Tataře, čímž zachránil Moravu a vlastně i celou Evropu před vpádem Mongolů, kterým se říkalo Tataři. Každopádně, ať to byla pravda, nebo ne, Šternberkové si na základě této legendy nechali vymalovat výjevy z bitvy ve svých zámcích a kostelích.

Avšak co mi říkal můj přítel kronikář Přibík

Pulkava z Radenína, bitva se pravděpodobně odehrála až roku 1253. A nebyl to Jaroslav, ale Zdeslav. A cizí vojska možná odtáhla proto, že je k tomu přiměl sám papež: "Tataři (ve skutečnosti to byli Uhrové) vnikli na Moravu, zpusťovali její část, u Olomouce pobili velké množství lidí, ... a konečně, když přišli tamtéž před město Olomouc, nějaký urozený muž se Šternberka, tehdy hejtman téhož města, z města vyšel, podobně na ně (pomocí lsti) statečně zaútočil (v noci) a zabil jejich náčelníka, smrtelně ho zraniv. Tataři, zarmoucení jeho smrtí a velice ohromeni, utekli zpět do Uher. Řečený pán ze Šternberka tehdy za tento skvělý čin dostal darováním českého krále nějaké statky u Olomouce, na nichž na památku postavil nový hrad Šternberk."

Je to pravda, nebo není? To víte, stalo se to už dávno, a nikdo přesně neví, jak to bylo. Ani já si to už nepamatuju. Ale podívejte se sem <http://www.rukopisy-rkz.cz/rkz/gagan/jag/rukopisy/aktual/enig-3.pdf> a posudte sami 😊.

Abyste přišli na heslo, které vás posune k dalšímu úkolu, musíte vyřešit tuto hádanku. Začíná slovem socha.

Nápověda: voda šplouchá

Heslo: Vendelín (napsáno na vlnách pod kuřátkem)

3. Zastavení – socha sv. Vendelína

Moji milí,

Vedli jste si báječně. Šifra nezůstala skrytá.

Jak už jsem vám povídal, hrady se stavěly ve středověku proto, aby buď střežily středověké obchodní stezky, anebo aby sloužily jako obrana proti dobyvatelům. Hrad se stavěl na kopci, protože se hůře dobýval, a také byl už z dálky vidět. Symbolizoval, že toto místo už má svého majitele. První hrady začaly vznikat už ve 12. století

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/1771-zakladani-hradu-ve-13-stoleti?vsrc=predmet&vsrclid=dejepis>

Úplně první hrady si mohl postavit každý kdo na ně měl peníze. Později si ale hrad mohl postavit jen člověk s určitým společenským postavením, tedy šlechtic. A navíc musel mít povolení od panovníka.

Úplně první hrady se budovaly spíš jako opevnění ze dřeva, ale jistě si dokážete představit, že žít v takovém hradu asi moc bezpečné nebylo. Lidé ještě neznali elektřinu, tak z loučí hrozily požáry, navíc asi ani nebyl moc odolný proti nepřítelům.

Kdo ve středověku vlastnil hrad, byl velmi bohatým člověkem. Protože stavba takového hradu vyšla až na 1 milion grošů. Pro srovnání: tesař vydělával měsíčně 80 grošů, nádeník (tedy pomocník bez vyučení) 24 grošů za měsíc.

Ale bydlet v takovém hradě, to vám povím, to nebyl žádný „med“. Hrad byl temný, protože tu byla z důvodů obrany jen malá okna, chladný (no co jiného čekat od kamene, že? 😊) a také vlhký. Spávalo se na truhlách, protože postele se začaly používat až na konci středověku.

A mimochodem, víte, jaký byl jednoduchý důvod, proč se hrady začaly přebudovávat na zámky? Samo sebou, že šlechta nechtěla žít v tmavých vlhkých kobkách, ale chtěli žít v pěkných budovách se zahradami a velkými okny. A to jim umožnila dělová koule. Ano. Dělová koule dostala šlechtické rody z hradů na zámky. A proč? Protože taková dělová koule udělala do hradu díru jako nic a nic jí v tom nedokázalo zabránit. Mohutné opevnění se tak stalo úplně bezcenným a šlechta se konečně mohla odstěhovat na pohodlné zámky 😊. Více o tom zde

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/1808-renesance-v-ceskych-zemich?vsrc=predmet&vsrclid=dejepis>

Chtěli byste se dozvědět o bydlení ve středověkém hradě více? <https://www.hrady.cz/clanky/vse-co-byste-meli-vedet-o-ceskych-hradech-a-mozna-ani-nevite>

Pro ukrácení dlouhé chvíle si panstvo na hradech hrálo různé hry, třeba domino. Nebo si myslíte, že domino ještě neznali? Tak tedy: znali i neznali 😊. Domino bylo vynalezen údajně v Číně, podle některých pramenů už ve 3. století našeho letopočtu. Jenže než se dostalo k nám do Čech, chvíli to trvalo. No, chvíli. Dostalo se k nám až v 18. století.... Takže na hradech domino sice nehráli, ale my si ho tu zahrát můžeme, abychom se dozvěděli, kam máme jít dál 😊.

Pokud jste mladí, tak rozluštění této šifry možná nebude tak snadné....

22666999444 688552

Nápověda: možná vás z toho budou bolet prsty

1	ABC2	DEF3
GHI4	JKL5	MNO6
PQRS7	TUV8	WXYZ9
	0	

Heslo: bozi muka

4. Zastavení – boží muka

Moji milí,

Ted' bych vám měl říci něco o těch úplně nej nej nejvýznamnějších Šternbercích. A začneme o Zdeňku Konopištském ze Šternberka (1420 – 1476), zprvu dobrém příteli budoucího českého krále Jiřího z Poděbrad. 15. století, kdy se Zdeněk Konopištský narodil, je v Evropě počátek renesance. V roce 1402 byl v Praze dokončen Karlův most, proběhl Kostnický koncil, na jehož základě byl 6. července 1415 upálen Mistr Jan Hus a roku 1419 proběhla i první pražská defenestrace stojící na počátku husitských válek. A pak roku 1420, právě v počátcích husitských válek, se narodil náš slavný člen rodu Šternberků Zdeněk Konopištský.

Zdeněk Konopištský se v začátcích své kariéry zúčastnil zemského sněmu v Benešově (1451), jehož hlavním tématem bylo, kdo bude do doby dospělosti zastupovat budoucího českého krále Ladislava Pohrobka (1440 – 1457). Pokud jste byli na prohlídce hradu, určitě víte, na jakou nemoc nejspíš zemřel 😊. A proč se sněm pořádal právě v Benešově, a ne v Praze? Nuže, jednoduchá odpověď: Prahu totiž zasáhla epidemie moru, takže jistě usoudíte, že pobývání v Praze v té době nebylo zrovna bezpečné.

Už v roce 1457 vedl Zdeněk Konopištský ze Šternberka do Francie poselstvo, které domluvilo svatbu krále Ladislava Pohrobka s francouzskou princeznou Magdalenou z Valois (ačkoliv kvůli předčasné smrti Ladislava Pohrobka ze svatby nakonec sešlo).

V roce 1458 byl Zdeněk klíčovou postavou při volbě nového českého krále, svého příbuzného Jiřího z Poděbrad <https://edu.ceskatelevize.cz/video/1802-jiri-z-podebrad?vsrc=predmet&vsrcid=dejepis>. V čele panstva vedl Jiříka ke korunovaci a jako první mu složil hold. Jenže se stále více rozcházeli v názorech na podporu měst a nižší šlechty, což nakonec zapříčinilo, že se oba rozešli jako úhlavní nepřátelé. Zdeněk Konopištský ze Šternberka se pak postavil do čela tzn. Zelenohorské jednoty, což bylo katolické panstvo, které se postavilo proti Jiřímu z Poděbrad. Více o Zelenohorské jednotě se dozvíte zde <https://www.zelenahora.cz/cs/historie/jednota-zelenohorska>

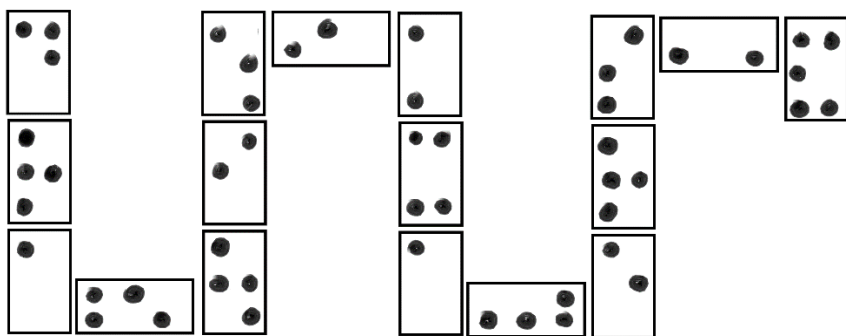
Jiří z Poděbrad se dlouhou dobu snažil se vzbouřeny šlechtici ze Zelenohorské jednoty vyjednávat, ale nakonec vyhlásil šlechticům válku. Čímž se dostáváme k mému oblíbenému tématu: hrady 😊. Je všeobecně známé, že hrady byly dříve stavěny, aby byly dobývány. Byly hrady patřící rodu Šternberků někdy dobyty? Tak já Vám to povím. Ano, byly. A já byl u toho. A přitom stačilo trochu a hrady by nikdy dobyty nebyly.

Královské oddíly Jiřího z Poděbrad po vyhlášení války šlechticům, kteří stáli proti němu, oblehly hrady Český Šternberk a Konopiště a oba hrady dobyly. Nejdéle dokázalo vzdorovat Konopiště, jehož dlouhé osmnáctiměsíční obležení je raritou v dějinách našeho středověkého válečnictví. Ale musím vám prozradit, že nebýt hladu, který obléhané hrady velmi sužoval, jistě by dobyté nebyly 😊.

Zdeněk Konopištský ze Šternberka musel po dobytí svých hradů potají uprchnout k Uherskému králi Matyášovi Korvínovi, kde zůstává až do své smrti v roce 1490.

Jak už jsem říkal, stačilo málo a hrady by dobyté nebyly. Tedy u hradu Šternberk si s tím tak jistý nejsem. Hrad Šternberk měl již dosti zastaralou obranu, byl postaven mnohem dříve a nebyl projektovaný pro útoky moderními technikami boje. Ale u Konopiště jsem si s tím téměř jistý.

Tuhle šifru nepřečte každý, ale jen ten, kdo se to naučil....

Nápověda: někdo tečky vnímá i jiným smyslem

Heslo: František Xaverský (braillovo písmo)

5. Zastavení – socha sv. Františka Xaverského

Moji milí,

I tentokrát vás musím pochválit. Šifru jste zvládli na jedničku. A protože jste šifru zvládli tak dobře, mám pro vás připravenou další ... 😊. Ale až za chvíli.

Jak už jsem vám vyprávěl, král Jiří z Poděbrad obléhal hrady Český Šternberk a Konopiště. Obléhání hradů bylo dříve mnohem oblíbenější technikou boje než bitva na poli. Nebylo potřeba mít velké vojsko a po vyhraném boji dobývající většinou získal větší majetek i válečnou kořist.

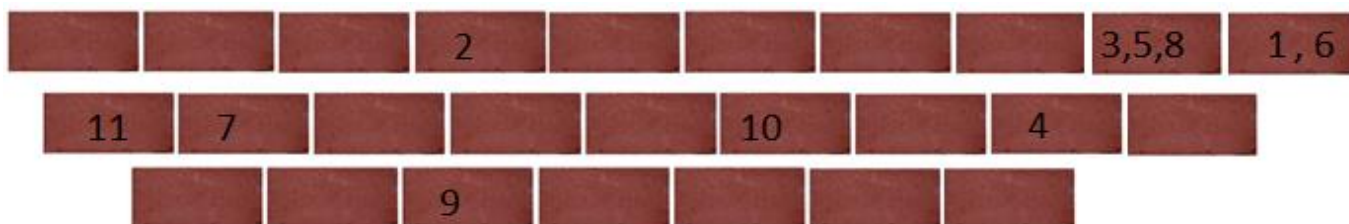
Aby se hrad mohl účinně bránit, mívala většina hradů vodní příkop, padací most a padací mříže, dvoje hradby a také věž.

A jak takové obléhání ve středověku probíhalo? Ti, co hrad dobývali, se snažili dostat přes hradby na žebřících, anebo se snažili vyrazit dveře do hradu beranidlem. To byla vyztužená kláda (viz obrázek

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Beranidlo>). Někdy se útočníci snažili dobýt hrad tím, že s pomocí různých vrhacích přístrojů házeli na hrad kameny nebo zápalné nálože, které měly poškodit hradby, nebo mrtvá zvířata či dokonce mrtvolky nakažené morem, aby posádka hradu podlehla infekci a vzdala se. Husité na hrad Karlštejn vystřelili údajně až 1800 sudů s fekáliemi. A Karlštejn? Ani tak se nevzdal 😊.

Obránci však byli většinou ve výhodě. Žebříky se snadno odstrkovaly, na obléhatele dopadaly ostré šípy. A tak většinou nejvýhodnější taktikou bylo hrad oblehnout, přerušit zásobování a hrad se po nějaké době vzdal sám. To víte, bez jídla se žije těžko 😊. Ale to se mělo již brzy změnit s vynálezem děla.

Vy již víte, že hrady se dříve stavěly dřevěné, ale protože takový dřevěný hrad nebyl asi příliš pevný, začaly se hrady stavět z kamene. Ale to bylo z čistě praktického hlediska. Kámen byl tvrdý a odolný. Neznamenalo to tedy, že lidé v té době již neznali cihly. Znali, jen je na stavbu hradů nepoužívali. Ale my si tu si cihlami trochu pohrajeme. Anebo to nejsou cihly?

Chcete se dozvědět více o obléhání hradů? <https://www.dotyk.cz/magazin/oblehani-hradu-30000920.html> a <http://zriceniny.cz/hrady-jejich-oblehani-a-obrana/>

Nápověda: umíš to všemi deseti, nebo jsi jak datel?

Heslo: Prokop socha (klávesnice PC)

6. Zastavení – socha sv. Prokopa

Moji milí,

Jak jistě víte nebo tušíte, nejvýznamnější české rody spolu bývaly úzce spjaty. Třeba takový sňatek pro šlechtice té doby neznamenal, že se mladý šlechtic zamiloval do ušlechtilé mladé dámy. Sňatek v té době představovalo spíše spojení moci a majetku dvou rodů a také měl politické důvody. Sňatek dětí znepřátelených rodů měl ukončit jejich dlouholeté nepřátelství.

Ve středověku ženy příliš práv neměly, ale i tak se některé z nich zapsaly do dějin české země. Třeba jako Kunhuta ze Šternberka 1425 - 1449, která se narodila na hradě Konopiště. Ta se v pouhých 15 letech provdala, a to za nikoho „menšího“ než za Jiřího z Poděbrad <https://edu.ceskatelevize.cz/video/9905-okolnosti-volby-jiriho-z-podebrad-ceskym-kralem?vsrc=predmet&vsrclid=dejepis>, jednoho z nejbohatších mužů v království. Musím tedy ještě podotknouti, že to bylo pravděpodobně 18 let před jeho korunovaci. Ale i tak za svůj krátký život (zemřela ve 24 letech) stihla v Poděbradech založit špitál (čili nemocnici), jehož provoz financovala, školu, nadaci na výchovu mládeže, na stavbu školy a výchovu vězňů. A dá se vlastně říci, že právě díky ní jsou Poděbrady městem. Protože v té době by se bez nemocnice a školy

nemohla žádná obec ucházet o titul města. Chtěli byste vědět více o Kunhutě?

<https://podebradskeosudy.cz/kunhuta-ze-sterberka/>

I její dcery si vzaly vlivné osobnosti té doby: dcera Kateřina se ve 12 letech provdala za uherského krále Matyáše Korvína a stala se tak uherskou královnou. Sidonie se v 10 letech provdala za saského vévodu Albrechta III.

Chcete se dozvědět o rodu Šternberků na Konopišti více? http://spolekpratelkonopiste.cz/?page_id=3373

Máte rádi ponožky? V naší šířce jejich dostatek 😊

Nápověda: Co je opakem lichožroutů?

Heslo: Šternovské vodopády (jen ponožky, co se opakují)

7. Zastavení – Šternovské vodopády

Moji milí,

Vidím, že tahle šifra pro vás byla lehká jak peříčko, že?

Kunhuta založila v Poděbradech špitál. Víme, že se jednalo o roubenou dřevěnou stavbou s velkou světnicí, čtyřmi malými místnostmi a chodbou s dřevěnými sloupy. Jeho kapacita byla 4-10 nemocných. Ale jak se tam vlastně léčilo?

Ve středověku byly bohužel znalosti lidské anatomie velmi omezené, o vnitřních orgánech se nevědělo nic. O nemocné se povětšinou starali mniši, jejich péče v naprosté většině případů zahrnovala pouze modlitby za nemocné. Postupně se začínaly v léčbě uplatňovat i léčebné byliny. "Vezmi stejné množství cibule, česneku, vína a býčí žluči, smíchej je v mosazné misce a nech devět nocí stát. Směs natírej na oko pírkem." Tento recept měl léčit zánět oka, protože měl antibakteriální účinky. Avšak už se vám někdy stalo, že jste si při krájení cibule nebo česneku nechtěně šáhli rukou do oka? 😞 I když pokud bylo někomu doporučeno, ať si léčí zánět oka tukem z tlusté kočky, tak si myslím, že by ho nevléčily ani všechny kočky na celém panství.

Ve 12. století vznikaly první lékařské univerzity. Absolventů bylo všem jen malá hrstka a většina z nich sloužila u králů nebo nejbohatší šlechty. Jak se ale píše, ani jejich postupy nebyly o moc modernější než postupy babek kořenářek. Největší překážkou léčby byla neschopnost zjistit nemoc dle projevů. Lidé s lupénkou tak byli prohlašováni za malomocné apod. Do vědy také často zasahovala stará náboženská dogmata, např. v 15. století jako obrana proti syfilis bylo zakázáno klít a hrát v kostky.

Pokud se však člověk již k lékaři dostal, neznamenal to automaticky vyléčení. Léčba totiž nemocnému často jen urychlila cestu na onen svět. V „meducínách“ byly často obsažené i jedy, např. rtuť, která se jako léčebný prostředek používala u mnoha různých nemocí, např. na syfilickou vyrážku, léčbu boláků způsobených morem, dokonce ji rodiče proti bolesti vtírali do úst dětem, kterým rostly zuby.

Chcete se dozvědět více o středověkém lékařství? <https://www.dotyk.cz/magazin/stredovek-lekarstvi-30000529.html>

A už je zase čas na moji šifru. Poradíte si s ní i tentokrát?

50015ISO5 STU500ANKA

Nápověda: my píšeme latinkou

Heslo: Studánka Divišov (nahradte čísla římskými znaky)

8. Zastavení – studánka Divišov

Moji milí,

Jak už jsem tu psal, že Šternberkové zažili mnohé pády, tak jsem to myslel i tak trochu doslova 😊. I když tady k tomu pádu naštěstí nedošlo. Ale stačilo málo, a Adam ze Šternberka (1560 – 1623) by zažil na vlastní kůži pád z okna 2. patra. No ale přeci nebudu předbíhat... 😊.

16. století je období konce renesance, brzy k nám přijde monumentální baroko. Leonardo da Vinci dokončil svůj nejslavnější obraz Mona Lisa, Michelangelo vymaloval strop Sixtinské kaple. A Fernão de Magalhães jako první obeplul Zeměkouli, čímž dokázal, že je kulatá. Jenže se mu tím nepodařilo dokázat, že Země není středem vesmíru, a tak byl za to Giordano Bruno roku 1600 upálen. Přelom 16. a 17. století je také érou Williama Shakespeara a jeho divadelních her nebo Johanesse Keplera a jeho nebeských zákonů o pohybu těles a konečně bylo všeobecně přijato, že Slunce neobíhá kolem Země, ale že je to obráceně.

Adam II. ze Šternberka zastával nejvýznamnější zemský úřad Českého království – funkci nejvyššího purkrabího. Velel hradní posádce, ale i zemské hotovosti, dokonce zastupoval krále v otázkách ochrany veřejného pořádku v zemi a převzal výkonnou moc nad zemským soudem. Vedl obtížná a vleklá jednání mezi Rudolfem II. a nekatolickými stavy v čele s Václavem Budovcem z Budova, z nichž posléze vzešel Rudolfův majestát. Rudolfův majestát byla listina, která lidem zaručovala svobodu vyznání. Do té doby totiž všichni museli vyznávat katolickou víru <https://nasregion.cz/rudolfuv-majestat-zakon-ktery-zemi-privedl-k-pobelohorske-tragedii-177248/>

Začátek 17. století se vyznačoval novými myšlenkami. Šlechta v Čechách chtěla mít větší moc a ovlivňovat dění v Čechách, chtěla zaručit svobodu vyznání, císař Ferdinand II. chtěl naopak moc centralizovat ve svých rukou a stavěl se i proti svobodné volbě náboženství. Vše vyvrcholilo stavovským povstáním.

A teď už se dostáváme k tomu pádu: dne 23. května 1618 stavovští povstalci vnikli do místodržitelství kanceláře, právě v místech, kde teď stojíte – v tzv. Ludvíkově křídle na Hradčanech a vyhodili z okna královské místodržící. Mezi královské místodržící patřil i Adam II. ze Šternberka, jeho stáří a smířlivé chování ho však nakonec od pádu zachránilo. Tutu defenestraci bychom mohli nazvat „sametovou“, protože při ní kupodivu nikdo nezemřel. Úředníci spadli do měkkých odpadků 😊.

Platnost Majestátu zrušil císař Ferdinand II. po porážce českého stavovského povstání <https://edu.ceskatelevize.cz/video/4090-ceske-stavovske-povstani> v bitvě Na Bílé hoře <https://edu.ceskatelevize.cz/video/1821-bitva-bila-hora?vsrc=predmet&vsrclid=dejepis> v roce 1620, a to tak, že jej dal rozstříhnout a spálit jeho pečeť. Na základě této porážky bylo v roce 1621 popraveno 27 českých pánů

<https://edu.ceskatelevize.cz/video/1822-poprava-27-ceskych-panu-v-roce-1621?vsrc=predmet&vsrclid=dejepis>. V roce 1627 uzákonil Ferdinand II. v Čechách katolické vyznání jako jediné povolené. Toho roku byl hrad Český Šternberk vyplněn vzbouřeným lidem a mezi lety 1712 – 1841 se na něm střídaly různé rody. V roce 1841 ho znovu koupil Zdeněk ze Šternberka.

Troufnete si na moji šifru?

Ž	10	R	5		4	myš
2	B					trpaslík
Č					7	anděl
8	H				9	voda
D					6	noc
11		B				peklo
1	U				3	mokrý

Nápověda: někdo to má tak a jiný naopak

Ž	I ¹⁰	R	A ⁵	F	A ⁴	myš
O ²	B	R				trpaslík
Č	E	R	T ⁷			anděl
O ⁸	H	E	N ⁹			voda
D	E	N ⁶				noc
N ¹¹	E	B	E			peklo
S ¹	U	CH ³	Ý			mokrý

Heslo: socha Antonín

9. Zastavení – socha sv. Antonína

Moji milí,

Když císař Ferdinand II. zničil pečeť na Rudolfově majestátu, symbolicky tak zrušil její platnost. Ale víte, co je to taková pečeť?

My už pečeť nepoužíváme. Na prokázání pravosti dokumentu nám stačí náš podpis. A k tomu ještě občanský průkaz.

Ve středověku však šlechtické rody mívaly svoji pečeť. To bylo takové razítko, které se obtisklo do něčeho měkkého, např. tekutého vosku nebo tekutého kovu. Když vosk či kov vychladl, tak ztvrdl a na vrchu zůstal obtisk razítka. Vzor razítka odlišoval rod od jiných rodů. Někdo měl na razítku orla, jiný lva, další třeba hrad. Když tedy císař Rudolf II. vydal Rudolfův majestát, což je listina opravňující obyvatele Čech k svobodě náboženského vyznání, zapečetil ji svojí pečetí. To znamenalo, že listina je pravá. Pečeť také chránila obsah listu před „cizíma očima“. Pokud například vezl posel pána nějakou důležitou zprávu, kterou se neměl nikdo dozvědět, pán psaní zapečetil právě voskem či kovem se svým razítkem. A když příjemce zprávu obdržel, díky neporušené pečeti poznal, že zprávu nikdo nečetl. Je to podobné jako u dopisů. Dopis chrání listovní tajemství. Když ho zalepíte, už si ho nikdo nepřečte, protože zalepit rozlepený dopis tak, aby to nebylo poznat, je téměř nemožné.

Pečetní látka musela splňovat několik kritérií: být pružná, aby se do ní dal vtisknout otisk, a zároveň dostatečně pevná, aby vydržela manipulaci. Jako nejlepším materiálem pro pečeť tedy byl v Čechách zvolen vosk, na jihu od Alp to byl z důvodů vyšších teplot kov. Co by se s takovým voskem stalo při letních teplotách třeba v Itálii vám asi nemusím popisovat 😊. Barva pečetního vosku byla různá podle přísady: mohla se do něj přidávat rumělka, měděnka, nebo i saze. Nejcenější barvou byla červená, tu mohl používat král nebo královská města. Pak zelená, černá a nakonec přírodní.

První pečeti najdeme už ve 4. tisíciletí před naším letopočtem v Mezopotámii, pečeteť jsou tu vyrobené z hlíny.

Více o pečetích se dozvíte zde

<https://cs.wikipedia.org/wiki/Pečeť>

Další šifra nás čeká právě teď...

Děti šly na koledu po městě.

Toník začal u Škodových, pak šel k Novákovým, Kubečkovým, Cejnovým, Vitovským a skončil u Kubátových.

Zdeně začal u Rosenbaumových, pak šel ke Kadečkovým, Radovým, Novotným, Baldrychovým, Kožešníkovým a vrátil se k Rosenbaumovým.

Maruška začala u Kinclových, pak šla ke Smetanovým, Ráčkovým, Ladnarovým a nakonec k Poštolkovým.

Ondra šel k Hrubým, pak Kubečkovým, Nývltovým, pak se vrátil ke Kubečkovým a pak šel k Hoffmannovým, Krejbichovým a nakonec k Formanovým.

Kuba šel od Voňavkových k Jarolimovým, Machovým, Jirouškovým, Srencovým, Macháčkovým a vrátil se k Srencovým a Jerolímovým.

Katka šla od Kozderkových k Adamovským, Ducháčovým, Štěpánkovým, Švorčíkovým, pak znovu ke Štěpánkovými a nakonec k Hašlarovým.

Alena šla do Rýznarových ke Koliskovým, Koubovým, Kudláčkovým, pak se vrátila ke Koubovým, pak šla k Mackovým a nakonec k Elzerovým.

Tomáš šel od Mužíkových k Samešovým, Zaplatilkovým, Čermákovým, Hrdinovým a vrátil se k Samešovým.

Michal šel od Chourových k Cinklovým, Sedláčkovým, Rynešovým, Rezlerovým, Lindrovým a vrátil se k Chourovým.

Aneta šla od Andělových k Strakovým, Matuchovým, pak se vrátila na náměstí do kašny mezi Strakovi a Hejdovi se napít, pak šla ke Spilkovým, Hejdovým a Ledabylovým.

Tadeáš šel od Onderkových k Žďárkovým, Šilerovým, Duchkovým, Řehákovým až k Bulířovým.

Lucka šla od Pilných k Machartovým, pak k Dvořákovým, vrátila se k Machartovým, pak šla ke Kozákovým a opět se vrátila k Machartovým. Nakonec šla k Vaňkovým.

Novákovi

Škodovi

Rosenbaumovi

Kadečkoví

Smetanovi

Kinclovi

Hrubí

Krejchovi

Kubečkoví

Cejnovi

Kožešníkoví

Radovi

Ráčkoví

Černí

Kubečkoví

Hoffmannovi

Kubátovi

Vitovští

Baldrychovi

Novotní

Ladnarovi

Poštolkovi

Nývltovi

Formanovi

Machovi

Jirouškovi

Ducháčovi

Švorčíkovi

Koliskovi

Rýznarovi

Zaplatilkovi

Čermákovi

Jerolímovi

Srncovi

Adamovští

Štěpánkovi

Koubovi

Kudláčkoví

Samešovi

Hrdinovi

Voňavkovi

Macháčkovi

Kozderkovi

Hašlarovi

Mackovi

Elznerovi

Mužikovi

Cabovi

Lindrovi

Matuchovi

Spilkovi

Onderkovi

Bulířovi

Pilní

Dvořákoví

Cinklovi

Rezlerovi

Strakovi

Hejdovi

Žďárkoví

Řehákoví

Machartovi

Kličkovi

Sedláčkoví

Rynešovi

Andělovi

Ledabylovi

Šílerovi

Duchkovi

Vaňkovi

Kozákoví

Nápověda: někdy to chce tužku

Heslo: socha Jan Nepomucký (spojte jednotlivé domy tužkou)

10. Zastavení – socha sv. Jana Nepomuckého

Moji milí,

A teď už se od Adama ze Šternberka přesuneme o nějakých 250 let blíž k naší době, a to konkrétně k 1. polovině 19. století. Koncem 18. století se u Evropy začíná prosazovat nový filozofický směr, tzn. Osvícenství <https://edu.ceskatelevize.cz/video/1836-osvicenci-v-ceskych-zemich?vsrc=predmet&vsrid=dejepis> a počátkem 19. století vrcholila po celé Evropě průmyslová revoluce <https://edu.ceskatelevize.cz/video/1844-prumyslova-revoluce>. Byla to doba rychlého hospodářského růstu, rozvoje vědy a techniky.

Do tohoto období se koncem 18. století narodil i Kašpar Maria Šternberk (1761 – 1838). Osobností Kašpara se z matčiny strany spojují dva velmi slavné české rody – Šternberkové a Kolovratové. Ale teď už k samotnému Kašparu Mariovi. Když se narodil, byli mu za kmotry dva žebráci. Je to pravda, anebo lež? Ač se to zdá být spíše legendou, opravdu se tak stalo. A tento skutek, brát si za kmotry žebráky, se stal dobrým zvykem české šlechty.

Kašpar Maria Šternberk patřil k jednomu z nejvýznamnějších přírodovědců 1. poloviny 19. století, je považován za jednoho ze zakladatelů paleobotaniky, která se zabývá zkoumáním vyhynulých rostlin. Shromáždil rozsáhlé a neocenitelné sbírky nerostů, zkamenělin a herbářových položek, jež se staly základem sbírek Národního muzea v Praze, které Kašpar Šternberk spolu se svým bratrancem založil. Byl členem řádu svobodných zednářů, což je uzavřená mezinárodní organizace, která je zasvěcena společnému cíli (morální a intelektuální zdokonalení lidstva) skrze rituály a obřady. Byl přítelem významného německého básníka, prozaika a dramatika J. W. Goethe a také německého přírodovědce světového významu Alexandra von Humboldta. Jeho smrtí vymřela leopoldinská větev rodu. Více o něm se dozvíte zde <https://dvojka.rozhlas.cz/717-schuzka-v-modrem-poli-osmicipa-zlata-hvezda-7940742>.

A to je téměř konec našeho vyprávění. Ano, téměř. Protože ještě, než skončím, bych Vám něco chtěl říct o panu Zdeňku Šternberkovi, předposledním majiteli hradu Český Šternberk. Protože právě on zažil, dle mého názoru, pro českou šlechtu jedno z nejtemnějších období. Po 2. světové válce studoval na vysoké škole, ale nebyl z politických důvodů puštěn k promoci. Aktivně působil v odboji proti komunismu. Pomáhal při organizování útěků přes hranice a odchodu svých příbuzných a kamarádů na Západ. Na vojně byl přeřazen k Černým baronům (ve filmu Černí baroni jej ztvárnil Václav Vydra), pracoval celkem 5 let v dole. Po okupaci Československa v roce 1968 emigroval do Vídně. Po revoluci se vrátil a věnoval se propagaci českých kulturních památek doma i v zahraničí.

- Prezident Václav Klaus ho vyznamenal Medailí za zásluhy II. stupně.
- Kastelánka hradu Český Šternberk o něm mluví jako o laskavém a moudrém člověku.
- Stejně tak o něm mluví i starostka Českého Šternberka. „Člověka tak srdečného, ochotného a pokorného jsem v životě nepotkala“.

Od jeho smrti v lednu 2021 spravuje hrad Český Šternberk jeho syn Filip.

Gratuluji Vám k ukončení putování za Šternberky a třeba se uvidíme někdy příště při putování za některým z dalších významných rodů České země.

Zaujala vás historie rodu Šternberků? <https://www.historickaslechta.cz/prehled-rodu/sternberg/>

Poslouchali jste bedlivě vyprávění cestovatele v čase? Pak by pro vás měl být následující kvíz úplnou hračkou 😊

1. Jaký znak mají v Erbu Šternberkové?
 - a) Černou orlici na bílém poli
 - b) Zlatou hvězdu na modrém poli
 - c) Bílého lva na červeném poli
2. Od jaké významné osobnosti dějin odvozují Šternberkové svůj původ?
 - a) Od Bivoje
 - b) Od svatého Josefa, otce Jéžiše
 - c) Od Kašpara, jednoho ze tří králů
3. Který český král byl původně dobrým přítelem Zdeňka Konopištského ze Šternberka?
 - a) Přemysl Otakar II.
 - b) Jiří z Poděbrad
 - c) Karel IV.
4. Koho si vzala Kunhuta ze Šternberka?
 - a) Jiřího z Poděbrad
 - b) Ludvíka Jagelonského
 - c) Ladislava Pohrobka
5. Adam ze Šternberka málem utrpěl úraz, ale kvůli stáří a smířlivému chování se mu naštěstí vyhnul. Co se mu mělo stát?
 - a) Měl ho v boji zastřelit jeho sok
 - b) Prohrál bitvu a protivník ho chtěl pro výstrahu popravit
 - c) Chtěli ho shodit z okna Ludvíkova křídla při pražské defenestraci
6. Kašpar Maria Šternberk patří k zakladatelům vědní disciplíny:
 - a) Paleobotaniky
 - b) Astronomie
 - c) Astrofyziky